

VASKORI SZKÍTA ROVÁSTÁBLA

A rovás írásaimat számon tartó Endre ismerősöm, 2020. 07. 19.-n e-mailben hívta fel a figyelmemet A vaskor. In: Vágó Ádám, A Kárpát-medence ősi kincsei. Budapest 2015 írására, megadta elérhetőségét is.¹ Érdeklődéssel néztem végig a valójában szkíta korba tartozó igényes leletfényképeket. Különösen a geometrikus mintájú nagy „pecsételőnek” nevezett kerámia tábla keltette fel érdeklődésemet, melynek konfigurációi kísértetiesen hasonlítottak egy valamikor a Youtube videón látott kis- és elő-ázsiai epigráfiai (kőbe vésett) rovásfeliratokra (némelyiket meg is fejtettem hitetlenkedve, ráadásul el is kevertem, a videó sem található már).

Időközben megvettem a könyvet,² így testközelből elemezhettem és tanulmányozhattam a IV. 82. jelű geometrikus mintázatú „táblát,” a középső vaskori szkíta kultúra (Kr. e. 5. század) kézzel formált kerámia leletét, melyet telepleteként (Tokod) találtak. Tárolva a MNM Budapest, 14.55.18.18., átm. 9,9 cm.

Kép forrása: (az i. m. 220.) A fotómásolatot Delibeli Gábor András készítette, megszámoztam:

5 4 3 2 1

A
B
C
D

A pecsételők (79–86, 90) bevezető ismertetéséből kivonatosan:

»A Kárpát-medencei középső vaskori településekről és temetkezésekből egyaránt ismerünk kisebb-nagyobb kerámiából készült pecsételőket. E különleges tárgyakat feltehetőleg szövetek, illetve az emberi test díszítésére használták, talán bajelhárító funkciót is tulajdonítottak. A szkíta műveltségű népesség alföldi szállásterületén, vagy a nyugati kapcsolatok emlékeként a Dunántúlon előkerült pecsételők döntő többsége geometrikus mintázatú, jellegzetes motívumaik az egymásba kapcsolódó szvasztikák, háromszögek, rombuszból felépülő összetett minták... jelentősebb csoportot alkotnak a figurális... a szkíta ízlésnek megfelelően állatalakokat... mértani formában megjelenítő darabok.³«

Nézzük meg alaposan a négy (A–D) sorból és a soronként öt karakterből álló összesen mintegy 20 kazetta geometrikus jeleit, vajon felismerhető-e valamilyen rendszerelvű ismétlődés, vagy csak ötletlenül megalkotott egyedi formák sokaságából áll? A díszítés (sorozatisméltlódás hiánya miatt) talán elvethető, de nem ismerhető fel semmiféle stilizált növényi,- állati, bajelhárításra szolgáló motívum sem, de még az archaikus szkíta világra jellemző szimbolika sem!

Azt viszont nem gondolnám, hogy eleink egy funkció nélküli (talán nem is olyan egyszerűen előállítható) haszontalan kerámia tárgyra pazarolták volna idejüket.

1. https://www.academia.edu/Vaskor_In_Vágó_Ádám_A_Kárpát-medence_ősi_kincsei_Budapest_2015?email_work

2. Vágó Ádám: *A Kárpát-medence ősi kincsei a kőkortól a honfoglalásig*. Budapest, 2015.

3. Az i. m. 221. (írta: B. Szöllösi Szilvia és Đurkovič Éva)

Vajon milyen rovásszöveggel égették („nyomtatták”) ki ezt a táblát? Az egymás utáni nagybetűs karaktereket állítom sorba, a változatokat kisbetű hozzáírásával különítem el. Figyelembe veszem, hogy az egyes táblarészek szövegei lehetőleg zártak legyenek:

A sor felirata:

A/1a	A/1b	A/3	A/1c	A/1d
${}^1L/J-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$; $SZ-{}^1R-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$; $SZ-{}^1L/J^3-sz/{}^2J/-{}^1R-{}^2K^3r$; ${}^1L/J-({}^1B-{}^1R)-({}^2T^3*-SZ)$;				
$({}^2J*-SZ)-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$				

Az egy- és kéthangú egy-szótagú gyökjelek hangzósítása, per / jellel elválasztva:

Jo/B uR Ki; SZo/Ra Bi/R Ki; SZo/L **szi**/J/Ru Ké/ri; Jo Bo/R/T oSZ; Jö/SZ Bu/Ra Ke/ö
azaz mai nyelvünk szerint:

Jobb úr ki • szóra bír, ki • szól szíjról, kéri • jó bort ossz, • jössz, búra kell!

Magyarázatul a (Cz – F)⁶ szótárból: KELL gyökelem...1) ... általában bizonyos tárgy iránti érzelmet jelent, **ke** ~ kell tájdivatosan **kö** ~ köll.

B sor felirata:

A/1b	B/2a	B/2b	B/4	B/5
$SZ-{}^1R-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$; ${}^2T-sz/{}^2K/-{}^2D-{}^2K^3r-{}^2K$; ${}^2T-{}^2T^3r-{}^2D-sz/{}^2T/-{}^2K$; ${}^2T-({}^1B^3-{}^1R)*-SZ-({}^1R-SZ)$;				
$sz/{}^2J/-{}^2J-({}^1B-Z^3)$				

Az egy- és kéthangú egy-szótagú gyökjelek hangzósítása:

SZo/Ra Bi/R Ki; iT szé/K/eD Ké/ri Ki; iT Te rá/D szo/T Ki; iT Bo/Ru/SZ áR/uSZ; **szi**/J Jö Bi/Za
azaz mai nyelvünk szerint:

Szóra bír ki • itt széked kéri, ki • itt terád szólt, ki • itt borulsz árulsz, • szíj jó biza!

(Cz – F): BIZ élünk vele mikor valaminek a valóságáról tudomásunk van, az utána lévő rövid (ösi) „a” hang a valamikori ki nem írt, csak kimondott: a, az, azt, ott lehet.

C sor felirata:

C/1	A/1e	C/3a	
$({}^1B^3-SZ)-{}^1R-(SZ-{}^2T^*)-{}^1R-SZ$; $SZ-{}^1R-({}^1B-{}^1R)-({}^2T^3*-SZ)$; $SZ-{}^1L/J^3-{}^1R-({}^1B-{}^1R-{}^1L/J)$;			
	C/3b	A/1c	
	${}^1L/J-SZ-{}^1R-({}^1B-Z^3-{}^1L/J)$; ${}^1L/J-({}^1B-{}^1R)-({}^2T^3*-SZ)$		

Az egy- és kéthangú egy-szótagú gyökjelek hangzósítása:

Ro/SZ/Ba áSZ Te iR/uSZ; SZo/Ra Bo/R Te/SZi; SZo/J Rá Bo/Ru/J;

Jo SZo/Ra Bi/Z/áL; iJ Ba/Rá/Ti SZo

azaz mai nyelvünk szerint:

Rosszba állsz te irulsz • szóra, bor teszi • szólj rá, borulj • jó szóra, bízzál • ily (a) baráti szó!

D sor felirata:

A/1b	B/4	B/4	A/1a	D/5
$SZ-{}^1R-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$; ${}^2T-({}^1B^3-{}^1R)*-SZ-({}^1R-SZ)$; ${}^2T-({}^1B^3-{}^1R)*-SZ-({}^1R-SZ)$; ${}^1L/J-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$;				
$({}^1B^3-SZ)-{}^1R-Z+{}^1L/J^3$				

Az egy- és kéthangú egy-szótagú gyökjelek hangzósítása:

SZo/Ra Bi/R Ki • üt Bá/R SZo/Ra SZo • iT Bi/Ro SZo/Ra áSZ • Jo/B uR Ki • Zá/R SZo/Ba áL
azaz mai nyelvünk szerint:

Szóra bír ki • üt, bár szóra-szó • itt bírő szójára állsz, • jobb úr ki • zár, szóba áll!

A **szóra-szó** helyett ma inkább azt mondanánk, hogy **szó mi szó**, a **bíró szóra**, helyett bírő **szójára** (szavára). A **szóba áll** helyett megfelelhet a SZa/BÁJ **szabály** szóváltozat is.

Láthatóan a karakterek magas- és mély hangrendű gyökeivel többféle szövegolvasat is kijöhet.

Érdeemes végig nézni, hogy a jobbára háromtagú ligatúrák milyen értelmi gazdagságot rejtenek:

A/1a: ${}^1L/J-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$; **A/1b:** $SZ-{}^1R-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$; **A/1c:** ${}^1L/J-({}^1B-{}^1R)-({}^2T^3*-SZ)$;
A/1d: $({}^2J*-SZ)-({}^1B-{}^1R)-{}^2K$; **A/1e:** $SZ-{}^1R-({}^1B-{}^1R) ({}^2T^3*-SZ)$; **A/3:** $(SZ-{}^1L/J^3)-sz/{}^2J/-{}^1R-{}^2K^3r$;

6. Czuczor Károly – Fogarasi János: *A magyar nyelv értelmező szótára I-IV*. Pest, 1862–1874. Rövidítve: (Cz – F)

B/2a: ${}^2T\text{-sz}/{}^2K/-{}^2D\text{-}\backslash{}^2K^3\backslash r\text{-}{}^2K$; **B/2b:** ${}^2T\text{-}\backslash{}^2T^3\backslash r\text{-}{}^2D\text{-}sz/{}^2T/-{}^2K$;
B/4: ${}^2T\text{-}({}^1B^3\text{-}R)^*\text{-SZ-}{}^1R\text{-}SZ$; **B/5:** $sz/{}^2J/-{}^2J\text{-}({}^1B\text{-}Z^3)$;
C/1: $({}^1B^3\text{-}SZ)\text{-}{}^1R\text{-}(SZ\text{-}{}^2T^3)$; **C/3a:** $SZ\text{-}{}^1L/J^3\text{-}{}^1R\text{-}({}^1B\text{-}{}^1R\text{-}{}^1L/J)$; **C/3b:** ${}^1L/J\text{-}SZ\text{-}{}^1R\text{-}({}^1B\text{-}Z^3\text{-}{}^1L/J)$;
D/1: $({}^1B^3\text{-}SZ)\text{-}{}^1R\text{-}Z+{}^1L/J^3$.

A 20 karakterből álló táblázatban az ismétlődésekkel együtt: 105 (kibontott) szoló rovásjel található, ezekből áll össze a 14 egyedi alakú: A/1a, /1b, /1c, /1d, /1e; A/3; B/2a, /2b; B/4; B/5; C/1; C/3a, /3b és D/5 összevonás. A tábla geometrikus alakzatait 9 alapállású, 4 tükrözött és 3 fejen álló vonalas

$\exists/1$ (**1b**); χ , $+$ (**2d**); \uparrow (**2j**); \downarrow , \downarrow (**2k**); \downarrow (**1j**); \rightarrow , \leftarrow , $\overline{\quad}$ (**1r**); \downarrow (**sz**); $\downarrow/1$ (**2t**); \mathfrak{F} (**z**);
F (**1b³**); \downarrow (**2k³**); \downarrow (**1j³**); \downarrow (**2t³**); \mathfrak{F} (**z³**);
 \downarrow (**1b^{3*}**); \downarrow (**2j^{*}**); \downarrow (**2t^{*}**)

mássalhangzójel alkotja. Az **sz**-iránybetűt négyszer, az **r**-irányút háromszor vettük figyelembe. Összesítem a feliratok önhangzóval és mássalhangzóval kezdődő ki nem írt (harmonizáló) egymás utáni gyökeket (szótagjait) szóbeli helyzetük szerint, talán egy nyelvész számára érdelemes képet alkotna a korabeli archaikus szkíta közbeszédéről:

Veláris vonzatú mássalhangzós gyökök:

¹B (12x): -b, bí-, bo-, bú-, bí-, bí-, -bo-, bo-, bí-, ba-, bi-, -b • **¹B³** (2 x): -ba, -b •
¹B^{3*} (3x): bo-, bá-, bí- • **¹L/J** (7x): jo-, jó-, uj, jó- -ál, jó, ij, jó- • **¹L/J³** (3x): -l, -j, ál •
¹R (25x): úr, -ra, -ru, -r, -ra, -ra, -r, -ra, -ru-, ár-, ro-, ir-,
 -ra, -r, -ru-, -ra, -rá-, -ra, -r, -r, -ra -ró, -ra, úr, -r.

Palatálisok:

²D (2x): ed, -d • **²J** (3x): -j, -j, jö • **²J*** (1x): jö- •
²K (10x): ki, ki, kö, ki, ki-, -k, ki, ki, ki, ki • **²K³** (2x): ké-, ké- •
²T (6x): it, it, -ot, it, üt, it • **²T³** (2x): te, te- • **²T^{3*}** (3x): -t, te-, -ti.

Semlegesek: **SZ** (21x): szó-, szó-, osz, -sz, szó-, -sz, -usz, -sz, ász, -usz, szó-, -szi, szó-,
 szó, szó, szó-, szó-, szó, szó-, ász, szó- • **Z** (1x): zá- • **Z³** (2x): -za, -z.

Iránybetűk olvasatai: -ri, -ri, rá-, szí-, szé-, szó-, szí-.

Feltűnő, hogy e Kárpát-medencei felirat *tisztán mássalhangzó rovás/írás jelekből áll!* (Az Isszik feliratot ilyen értelemben korszerűbbnek, előrébb állónak is kell tartanunk, mert ott már az ζ (e/o) és ψ (i/ü) kettős magánhangzók jelölve vannak.) Azt gondolom, hogy a két felirat közti „eltérést” a még ki nem egyenlítődtött idő- és távolságbeli különbség okozza.

Nyelvünk magánhangzóit viszont teljes körűen helyettesítik a magánhangzó harmónián alapuló rovásjelek. Most sem mondható más mint ami az Isszik feliratnál, hogy e korai Kárpát-medencei szkíta–magyar epigráfikus feliratban is megvannak azok az írásszabályok, amelyek középkorunkig fennálltak!

Nézzük át ismét az egymás alatti szövegeket:

Jobb úr ki szóra bír, ki szól szíjról, kéri jó bort ossz, jössz, búra kell!

Szóra bír ki széked kéri, ki itt terád szól, ki itt borulsz árulsz, szíj jó biza!

Rosszba állsz te irulsz szóra, bor teszi, szólj rá, borulj jó szóra, bízzál ily a baráti szó!

Szóra bír ki üt, bár szó mi szó, itt bíró szavára állsz, jobb úr ki zár, de szóba áll!

Láthatóan nem szorulnak külön magyarázatra, oly érthetően szólnak hozzánk mintha velünk egykorúak beszéde lenne!

Fel is merül a kérdés, vajon kikhez szólnak a kerámia tábla tanító, bölcselő példamondatai? Nem gondolnám, hogy a kor közemberéhez, erre inkább a szkíta elitnek vagy inkább azok tanulásra fogott fiainak lehetett szüksége.

A tábla szövege rendkívül gondosan szerkesztett és kivitelezett 16 vonalas rovásjeltől van összeállítva, az írásrendszer szabályai szerint *hibátlanul*.

Vajon ki lehetett az a korabeli írástudó, aki mindezeket meg is fogalmazta, le is tudta „írni” az „agyaglapra,” amit aztán kiégetve az utókorra hagyott. Talán nem is kell másra gondolni, mint a magyar őstörténet tudós, tanító, vallási, szellemi (táltos) vezetőjére.

Míg az ékírásnál a jól kidolgozott agyag táblácskák megtartották kiégetés nélkül is az íróvessző negatív nyomait, addig ez a módszer a mérsékelt éghajlatú Kárpát-medencében nem volt járható.

Itt más megoldást kellett találni. Nem az írásjelek negatív lenyomatát hozták létre a simított agyagba, hanem (a kép tanúsága szerint) legalább a három vagy négyféle szélességű, négyzet keresztmetszetű, enyhén ékvégű fa „írólapok” benyomkodásával alakították ki az íráskaraktereket, valójában „körülárkolták” azokat, így készítve el a „domborműves” táblát, amit aztán kiégettek.

Ha helyes az elképzelésem, akkor hasonlóan megoldhatták az írásmásolatok készítését is, hiszen csak a kerámia mintapéldány árkaiknak alakjait kellett az újabb agyaglapba bemásolni. A pecsételők révén feltételezem, hogy akár színes minták bőrre vagy vászonra nyomására is lehetett valamiféle eljárásuk.

Feltehetően ez a tábla is a maga korában „tanító tábla” lehetett, mint az 1576-ból való tanító táblának nevezett somogyi rovástábla.⁷ Ugyan a két párhuzam között ezer évnyi a korkülönbség, de ez nem zárja ki, hogy eleink folyamatosan ne használták volna írásuk rögzítésére a kerámiát.

Az ilyen és más hasonló feliratos leletről *eddig nem volt tudomásunk*, hiszen akik felismerhették volna azokat arra tanították, hogy őseinknek nem volt írásuk! Gondolom számukra most sem elég meggyőző az *ómagyar* feliratú szkíta tábla! Ezért a könyv 222. oldaláról bemutatok még két másik geometrikus mintájú rovásjeles „pecsételőt.” A fotómásolatokat is fiam készítette.

(IV. 85) SM Sopron (54. 517-190)

(IV. 86) SM Sopron (Ö 200.37. 33.)

Nem is részletezem a jobbról sorolt karakterjeleket, csak felírom (balról-jobbra) egymás alá a felirat rovásjel és betűsorát:

| + ⁻ + | + | • | + F + - + | + | • | + ⁻ + | + L • | • |
 (SZ-¹R-SZ-¹L/J³ • (²J-¹B-¹R-¹L/J³-¹L/J³) • (SZ-¹R-SZ-¹L/J) • SZ • SZ

Az egy- és kéthangú egy-szótagú gyökjelek hangzósítása:

áSZ uR SZi/La/J Bo/Ra/L Jo éSZ Ro/SZu/L SZo/SZ

Azaz mai nyelvünk szerint:

Álsz úr szilaj, borral jó élsz, (de) rosszul szólsz!

A másik képről csak a jobbszélső (alsó) ősi szvasztika kultuszjelet emelem ki. Talán nem rugaszkodok el, ha a $\Gamma_{-} + \text{ }^{-1}$ jobbról sorolt, balra írt ¹k³/sz-¹k³ összevonás ¹K³/sz-¹K³ betűsorát:

a szkíták: szá/Ko/K, sza/Ká/K népnévvel azonosítom!

Torma Zsófia régész nő volt az első, aki „intuitív női megérzéssel bogozgatta” a tordosi, tatárlakai írásjegyek és szvasztika-minták ókori keleti, mezopotámiai párhuzamait, aki a „Sayce-féle levélben egyszerre négy ősi (D, Y, Y, ↑) magyar–székely rovásírási betűt említ meg.”⁸ Vajon hány olyan lelet kerülhetett elő azóta, amit csak úgy értetlenül félre dobtak, a múzeumok mélyén porosodnak, mert ábráik üzenetét nem értették vagy helytelenül értelmezték.

Remélem írásom hozzájárul, hogy adódik majd szándék is felderítésükre!

Kaposvár 2021. 09. 15.

Delibeli József
okl. építőmérnök

A rovásjelek jelölésénél felhasználtam dr. Hosszú Gábor székely–magyar, Kárpát-medencei és kazár rovás karakter készletét. Letöltve a Rovásírás Honlapról 2009. novemberben.

A (Delibeli 2016.) megjelölés az (ostortenet.gportal.hu) Weblapon megtalálható írásom közlési évét jelenti.

7. Marton Veronika: *A somogyi rovástábla és a táltos kövek*. Matrona, Győr, 2001.

8. Kosdi Tamás: (szerk.) *A Kárpát-medence sumér öröksége – Torma Zsófi élete és kutatásai*. 2020, 120–122.